

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний біотехнологічний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора ДБТУ

Руслан Тихонченко

«8» жовтня 2021 р.

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ЕТИКУ АКАДЕМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН

УХВАЛЕНО

рішенням Вченої Ради ДБТУ

Протокол № 2 від «28» жовтня 2021 р.

Харків - 2021

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин (далі – Положення) розроблено на основі Конституції України, Законів України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017р., «Про вищу освіту» 1556-VII від 01.07.2017 р., «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» № 392-IX від 18.12.2019 р., «Про наукову і науково-технічну діяльність», 848-VII від 26.11.2015 р., «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України, «Рекомендацій для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності» затверджених Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (Протокол № 11 від 29 жовтня 2019 р.), Статуту ДБТУ, Колективного договору та інших нормативно-правових актів чинного законодавства України.

1.2. Метою Положення є формування в ДБТУ системи демократичних відносин між учасниками освітнього процесу, розвиток корпоративної культури, забезпечення академічної свободи і сприятливого морально-психологічного клімату в колективі та підвищення авторитету університету.

1.3. Положення спрямоване на забезпечення якісних освітніх послуг, які надаються здобувачам освіти, та додержання моральних, правових, етичних норм поведінки всіма учасниками освітнього процесу.

1.4. Система забезпечення академічної доброчесності є невід'ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти ДБТУ.

1.5. Норми Положення закріплюють правила поведінки безпосередньо у трьох основних сферах – освітній, науковій та виховній (морально-психологічний клімат у колективі).

1.6. Дія цього Положення поширюється та є обов'язковою для виконання всіма учасниками освітнього процесу ДБТУ.

1.7. Положення публікується на офіційному веб-сайті ДБТУ.

2. ЕТИЧНІ НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2.2. Учасники освітнього процесу ДБТУ мають дотримуватися моральних норм і правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності, зокрема:

- сприяти становленню та розвитку партнерських відносин між учасниками освітнього процесу;
- сприяти формуванню та поширенню позитивного іміджу університету;

- зберігати та примножувати традиції університету, підвищувати його престиж власними досягненнями;
- виявляти толерантність та повагу до релігії, культури, звичаїв та традицій учасників освітнього процесу всіх національностей;
- допомагати учасникам освітнього процесу, що опинилися в складних життєвих обставинах;
- поводитися з іншими учасниками освітнього процесу шанобливо, толерантно, не принижувати будь-яким чином їх гідність;
- раціонально та дбайливо використовувати матеріально-технічну базу університету.

3. ДОТРИМАННЯ ТА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

3.1. Забезпечення дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу досягається шляхом функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

Дотримання академічної доброчесності *науково-педагогічними працівниками* передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну науково-педагогічну діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

3.2. Дотримання академічної доброчесності *здобувачами вищої освіти* передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Основними формами порушення академічної доброчесності є:

- *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного

дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

– *самоплагіат* оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

– *фабрикація* – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

– *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

– *списування* – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

– *обман* – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

– *необ'єктивне оцінювання* свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

4.1. Учасники освітнього процесу несуть адміністративну та дисциплінарну відповідальність за недоброчесну поведінку.

4.2. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається Вченою радою Університету з урахуванням вимог Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту» та інших законів України.

4.3. Кожна особа, стосовно якої підіймається питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

– ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

– особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

– знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

– оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

4.4. Форми та види академічної відповідальності ДБТУ визначаються спеціальними законами.

4.5. За дії (бездіяльність), що визнані Положенням порушенням академічної доброчесності, особа, стосовно якої підіймається питання про порушення нею академічної доброчесності, може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених чинним законодавством України.

4.6. Наслідком порушення академічної доброчесності *науково-педагогічними працівниками* можуть бути:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова у здійсненні наукового керівництва кваліфікаційними та науковими роботами здобувачів вищої освіти, які вчинили порушення академічної доброчесності.

4.7. Наслідком виявлення порушення академічної доброчесності *здобувачами вищої освіти* можуть бути:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік й ін.);
- відрахування із закладу освіти (за невиконання вимог навчального процесу).

5. КОМІСІЯ З ПИТАНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

5.1. З метою виконання норм *цього* Положення в ДБТУ створюється Комісія з питань академічної доброчесності (далі – Комісія).

5.2. У своїй діяльності Комісія керується Конституцією України, Законами України «Про освіту» № 2145-УІІ від 16.01.2020 р., «Про вищу освіту» 1556-УІІ від 16.01.2020 р., «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» № 392-К від 18.12.2019 р., «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України, «Рекомендаціями для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності» затверджених Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (Протокол № 11 від 29 жовтня 2019 р.), нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, Статутом ДБТУ, Положенням про організацію освітнього процесу в ДБТУ, Комісії з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ДБТУ та внутрішніми організаційно-розпорядчими документами університету.

5.3. Комісія наділяється правом одержувати і розглядати заяви щодо порушення норм цього Положення та надавати ректору рекомендації щодо накладання відповідних санкцій.

5.4. Склад Комісії затверджується наказом ректора. Строк повноважень Комісії становить три роки.

5.5. До складу Комісії за посадами входять: проректор з науково-педагогічної роботи та євроінтеграції (голова Комісії), проректор з наукової роботи, проректор з науково-педагогічної роботи, керівник навчального відділу, завідувач аспірантури, директор Наукової бібліотеки, начальник юридичного відділу, керівник редакційно-видавничого відділу, керівник Групи сприяння академічній доброчесності, голова студентського самоврядування, за згодою можуть запрошуватися: декани факультетів, заступники деканів з навчальної роботи, завідувачі кафедр, керівники науково-дослідних тем, куратори академічних груп.

5.6. Будь-який учасник освітнього процесу може звернутися до Комісії із заявою про порушення норм цього Положення, внесення пропозицій або доповнень.

5.7. Комісія зі свого складу обирає заступника голови та секретаря. Голова Комісії веде засідання, підписує протоколи, рішення тощо. За відсутності Голови його обов'язки виконує заступник. Повноваження відносно ведення протоколу засідання, технічної підготовки матеріалів до розгляду їх на засіданні тощо здійснює секретар.

5.8. Організаційною формою роботи Комісії є засідання. Засідання можуть бути або чергові (два рази на рік), що проводяться у строки визначені планом роботи, або позачергові, що скликаються при необхідності вирішення оперативних та нагальних питань. Засідання вважаються повноважними, якщо на них присутні 2/3 від складу Комісії за посадами.

5.9. Рішення приймаються відкритим голосуванням. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини присутніх на засіданні Комісії.

5.10. Засідання Комісії оформлюється протоколом, який підписує Голова та секретар Комісії.

5.11. Комісія не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу перед Вченою радою Університету.

5.12. Будь-який учасник освітнього процесу, якому стали відомі обґрунтовані факти порушення академічної доброчесності чи наміри про можливість такого порушення, повинен звернутися до Голови або секретаря Комісії з письмовою заявою на ім'я її голови. У заяві обов'язково зазначаються особисті дані заявника (П. І. Б., контактні дані: адреса, телефон, місце роботи,

посада, курс, група, особистий підпис). Анонімні заяви чи заяви, викладені в некоректній формі, Комісією не розглядаються. Голова Комісії відповідає за дотримання конфіденційності інформації щодо персональних даних особи-заявника.

5.13. На засідання Комісії, на якому розглядаються факти порушення академічної доброчесності, обов'язково запрошуються заявник та особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності.

5.14. За результатами проведених засідань Комісія готує вмотивовані рішення у вигляді висновків щодо порушення чи не порушення академічної доброчесності. Зазначені висновки носять рекомендаційний характер, подаються ректору для подальшого вирішення щодо вибору відповідних заходів.

5.15. Повноваження Комісії:

- проводити інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо популяризації принципів академічної доброчесності та професійної етики серед учасників освітнього процесу;
- готувати пропозиції щодо підвищення ефективності впровадження норм та принципів академічної доброчесності в освітню та наукову діяльність;
- залучати до своєї роботи експертів з тієї чи іншої галузі, а також використовувати технічні і програмні засоби для достовірного встановлення фактів порушення норм академічної доброчесності за поданою заявою;
- одержувати, розглядати, здійснювати аналіз заяв щодо фактів порушення академічної доброчесності та готувати відповідні висновки;
- надавати рекомендації та консультації щодо способів і шляхів більш ефективного дотримання норм та принципів академічної доброчесності.

6. ЗАХОДИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

6.1. З метою попередження недотримання принципів етичної поведінки та норм академічної доброчесності, авторських та суміжних з ними прав в ДБТУ проводиться: обов'язкове інформування/пропагування серед учасників освітнього процесу інформації про необхідність дотримання принципів і норм академічної доброчесності, професійної етики шляхом:

- ознайомлення всіх учасників освітнього процесу з нормами цього Положення;
- залучення кураторів груп до пропагування принципів академічної доброчесності.

6.2. З метою забезпечення якості вищої освіти і наукової діяльності в ДБТУ обов'язковій перевірці на плагіат підлягають:

- кваліфікаційні роботи, створені здобувачами освіти всіх рівнів, організацію перевірки яких здійснюють відповідальні (експерти) від факультетів;
- науково-методичні праці, авторами яких є науково-педагогічні працівники ДБТУ: підручники, навчальні посібники, монографії, організацію перевірки яких здійснюють відповідальні особи від Наукової бібліотеки;
- твори, такі як рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового спрямування (конференцій, семінарів) ДБТУ, організацію перевірки яких здійснюють відповідно редактори наукових журналів та керівники структурних підрозділів, які організовують відповідні заходи;
- твори, такі як дисертаційні роботи і автореферати, організацію перевірки яких здійснюють вчені секретарі спеціалізованих вчених рад та відповідальна особа за діяльність одноразових спеціалізованих вчених рад.

Перевірка на плагіат здійснюється на етапі представлення робіт для розгляду спеціалізованою / одноразовою вченими радами, редакційною колегією або кафедрою.

6.3. Висновки про плагіат у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти прикріплюються і зберігаються разом з ними.

Висновки про плагіат у рукописах статей, тезах доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового спрямування ДБТУ (конференцій, семінарів), зберігаються у редакторів наукових журналів, керівників структурних підрозділів, які організовують відповідні заходи.

Висновки про плагіат в дисертаційних роботах і авторефератах, зберігаються в особових справах авторів в спеціалізованих / одноразових вчених рад.

Висновки про плагіат у науково-методичних працях, авторами яких є науково-педагогічні працівники ДБТУ: підручники, навчальні посібники, монографії зберігаються у пакеті документів, що готуються для подання на Вчену раду для затвердження до видання.

7. ПОРЯДОК ПОДАННЯ АПЕЛЯЦІЇ ТА ЇЇ РОЗГЛЯД

7.1. У разі незгоди з результатами перевірки на плагіат автор (автори) роботи, що перевірявся, має право на апеляцію.

7.2. Апеляція подається особисто автором (авторами) роботи на ім'я Голови Комісії з питань академічної доброчесності у триденний термін після оголошення результатів перевірки.

7.3. Для розгляду апеляцій до складу Комісії з питань академічної доброчесності можуть включатися, за їх згодою, інші особи, які не є працівниками університету.

7.4. Апеляція розглядається Комісією з питань академічної доброчесності у тижневий термін. Висновки Комісії з питань академічної доброчесності оформлюються відповідним протоколом.

7.1. За результатами засідання Комісія з питань академічної доброчесності формує висновки, які підписує голова Комісії, її члени та заявник, зазначаючи «З висновками Комісії ознайомлений(на)».

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Дане Положення затверджується рішенням Вченої ради ДБТУ та вводиться в дію наказом ректора.

8.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться за рішенням Вченої ради ДБТУ та вводяться в дію наказом ректора.